

Asia: VN/32635/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko teillä lausuttavaa tulotietojen käsittelystä tai käyttötarkoituksista?

Helsinki kannattaa tulorekisteritietojen käyttömahdollisuuksien laajentamista työvoimaviranomaisille. Ehdotettu sääntely edistäisi työvoimapalveluiden tuloksellisuutta ja suuntaamista palveluista eniten hyötyville työnhakijoille. On tärkeää, että tulotietoja voidaan hyödyntää työllistymistä edistävien palveluiden järjestämisessä ja palveluiden suuntaamisessa työnhakijoille.

Ehdotetussa sääntelyssä kuntien tiedonsaantioikeutta laajennetaan kattamaan kokonaisuudessaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukaiset työvoimapalvelut. Lisäksi kunnan yleisen toimivallan nojalla järjestettävien palveluiden tuloksellisuutta voitaisiin seurata, jos palveluista sovitaan työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa. Yleisen toimivallan nojalla toteutettavia palveluita ovat Helsingin osalta erityisesti rekrytoiville työnantajille myönnettävät etuudet kuten työllistämisen Helsinki-lisä sekä määräaikainen nuorten työllistymisseteli, joiden tuloksellisuuden seuraaminen on ehdottoman tärkeää. Helsinki kannattaa tulorekisteritietojen seuraamisen mahdollistamista yleisen toimivallan nojalla tuotettavista palveluista. Ehdotettu menettely palveluiden seuraamisen mahdollistamiseksi on toimiva.

Esitetyssä järjestämislain 114 §:n 1 momentin 11 kohdan muutoksessa kuntien tiedonsaantioikeuksia tulotietojärjestelmästä saataviin tietoihin ei rajata lainsäädännössä tarkasti. Esityksen mukaan Tulorekisteriyksikkö määrittää luovutettavien tietojen laajuuden lain toimeenpanossa ja kunnille muodostuu tiedonsaantioikeus niihin tulorekisteriin tallennettuihin tietoihin, jotka ovat tarpeellisia työvoimapalveluiden järjestämisen kannalta. Helsinki kannattaa ehdotettua sääntelyä.

Ehdotettu tietojen luovuttamisen ajallinen saatavuus (36 kuukautta ennen työnhaun aloitusta ja 36 kuukautta työnhaun päättymisen jälkeen) on riittävä. Tiedonsaantioikeus ennen työnhaun alkua tapahtuneisiin palkka- ja etuustuloihin on välttämätöntä asiakkaiden lähtötilanteiden arvioimisen ja palveluiden oikea-aikaisen kohdentamisen kannalta. Tiedonsaantioikeus työnhaun päättymisen jälkeen tapahtuviin palkka- ja etuustuloihin on välttämätöntä palveluiden pitkäkestoisen

vaikuttavuuden arvioinnin kannalta. Vain yhdistelemällä molempia tietoja voidaan arvioida kunkin palvelun tuloksellisuus kunkin työnhakijan lähtötilanteen ja palvelutarpeen kannalta.

2. Onko teillä lausuttavaa muita työnhakua ja työllistymistä tukevien palvelujen kirjaamisvelvollisuuden täsmentämisestä?

Esitysluonnoksen ehdotuksen mukaan työvoimaviranomainen veloitettaisiin tallentamaan valtakunnalliseen tietovarantoon myös muut työnhakua ja työllistymistä tukevat palvelut kuin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa on määritetty. Helsinki ei näe perustetta eikä tarvetta ehdotetulle lakimuutokselle. Ehdotettu muutos työnhakua ja työllistymistä tukevien palvelujen kirjaamisvelvollisuuteen olisi tosiasiallisesti kirjaamisvelvollisuuden laajennus. Muutos ei suinkaan olisi vain sääntelyä selkeyttävä muutos, kuten esitysluonnoksessa esitetään, vaan kuntien tehtäviä laajentava uusi velvoite.

Uuden sääntelyn perusteeksi on esitysluonnoksessa todettu riittämätön tietopohja valtakunnallisen tarkastelun pohjaksi. Työ- ja elinkeinoministeriön tarvitsemat tiedot ovat kuitenkin jo saatavilla riittävässä laajuudessa kuntien talousraportoinnin ja kuntien tuottamien muiden tietojen kautta. On myös todettava, että TE24-uudistuksen myötä työvoimapalveluiden järjestäminen kuuluu nykyisin kuntien vastuulle. Työ- ja elinkeinoministeriöllä tai KEHA-keskuksella ei ole enää samanlaista työvoimapalveluiden johtamisroolia kuin aiemmassa, valtiovetoisessa järjestelmässä.

Kunnat toteuttavat työvoimapalveluiden järjestämislain ulkopuolisia työllistymistä edistäviä palveluita kunnan yleisen toimivallan puitteissa, omasta aloitteestaan ja omaan tarpeeseensa perustuen. Esitysluonnoksessa esitetty valtion tarve seurata ja arvioida näitä palveluita on virheellinen ja perusteeton.

Jos kirjaamisvelvollisuus säädetään, on vähimmäisvaatimuksena, että työvoimaviranomainen ratkaisisi kunkin palvelun osalta, kuuluuko palvelu kirjaamisvelvollisuuden alle, kuten esitysluonnoksessa on esitetty.

Lisäksi KEHA-keskuksen on suunniteltava yleisen toimivallan palveluiden kirjaamisen tekninen toteutus yhdessä työvoimaviranomaisten kanssa. Samassa yhteydessä tulee arvioida nykyisten tietojärjestelmäratkaisuiden myötä käytössä oleva palveluiden kirjaamistapa. KEHA-keskuksen on rakennettava toimintamalli, joka mahdollistaa palveluiden kirjaamisen työvoimaviranomaisten toimintaa tukevalla ja joustavalla tavalla. Kirjaustapa on sovittava yhteen tulorekisterilain muutoksen tavoitteiden kanssa ja mahdollistettava palveluiden tuloksellisuuden seuraaminen sekä tulosperusteisten hankintojen palkkion maksu. Työ- ja elinkeinoministeriön tulee varmistaa tavoitteiden toteutuminen lain toimeenpanon aikana. Koska kyseessä olisi kuntien uusi velvoite, tulisi siitä mahdollisesti aiheutuvat kustannukset korvata kunnille täysimääräisesti.

3. Onko teillä lausuttavaa vaikutusarvioinneista?

Tulorekisterin tietojen käyttömahdollisuuksien laajentaminen mahdollistaisi työvoimaviranomaisten toiminnan ohjaamisen vaikuttavammaksi ja tehokkaammaksi. Helsingin osalta muutoksella oletetaan olevan positiivinen vaikutus työllisyyspalveluiden tuloksellisuuteen, työnhakijoiden osaamiseen sekä työllistymismahdollisuuksien paranemiseen.

4. Tulisiko tulorekisterin tietojen käyttömahdollisuuksia työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen toiminnassa laajentaa koskemaan työttömyysturva-asioiden käsittelyä? Mitä nämä tilanteet ovat ja

kuinka tulorekisterin käyttö näissä tilanteissa sujuvoittaisi työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen lakisääteisten tehtävien hoitamista nykyisiin menettelytapoihin verrattuna?

Työttömyysturvatehtävien kehittämisen tavoitteeksi tulee asettaa viranomaisten jo hallussa olevien tietojen hyödyntäminen sekä työttömyysturvaselvittelyn automatisointi. Tulorekisterin tietojen hyödyntämisestä säättäminen on keskeistä tavoitteen saavuttamiselle, mutta tiedonsaantioikeuden piiriin tulee säätää myös muita rekisteritietoja kuten tutkintorekisterin tietoja. Tiedonsaannin parantamisen lisäksi tulee laatia tietojärjestelmä, jotka mahdollistaa tietojen vastaanottamisen, niiden automaattisen käsittelyn sekä työttömyysturvalausuntojen sujuvan tekemisen.

Tulorekisteritietoja voitaisiin hyödyntää esimerkiksi työssäolovelvoitteen purkamista koskevissa työvoimapolitiittisissa lausunnoissa. Työvoimaviranomainen tarvitsee tietoja työsuhteen alkamispäivämäärästä ja palkan määrästä, joiden avulla määritetään työssäolovelvoitteen toteutuminen. Nämä tiedot olisivat saatavissa tulorekisteristä.

Nykyisin työssäolovelvoitteen täyttymisestä ei synny herätettä asiantuntijan työmarkkinatorille, jolloin velvoitteen täyttymisen seuranta on aina työnhakijan tai vastuuasiantuntijan varassa. Tällainen menettely lisää viivettä velvoitteiden purkamisessa sekä virhemahdollisuuksia, joissa velvoitteita ei pureta oikea-aikaisesti. Työssäolovelvoitteen purkamiseen liittyy myös paljon tilanteita, joissa asiakkaan itsensä ilmoittamat tiedot ovat puutteellisia tai virheellisiä. Tulorekisteritietojen avulla työvoimaviranomainen voisi tarkistaa tiedot itsenäisesti, mikä vähentäisi virheitä ja mahdollisia takaisinperintätilanteita.

Tulorekisteritiedoista olisi hyötyä myös työnhakijan työvoimapolitiittisissa edellytyksissä tapahtuvien muutosten tarkistamisessa ja selvittämisessä. Myös työvoimapolitiittisten edellytysten selvittämisessä esiintyy tilanteita, joissa asiakas ilmoittaa epämääräisesti työsuhteen tai yritystoiminnan alkamisen tai päättymisen. Tietojen tarkastamismahdollisuus tulorekisteristä sujuvoittaisi ja nopeuttaisi selvittämistyötä ja takaisi työnhakijoille nopeamman ratkaisun heidän oikeudestaan työttömyysetuuteen.

Olisi selkeästi hyödyllisintä, jos yllä mainitut tiedot tulisivat näkyviin suoraan keskitettyyn asiakastietojärjestelmään. Tietojen ei kuitenkaan olisi tarpeellista olla kaikkien virkailijoiden nähtävissä, vaan olisi mahdollista muodostaa erillinen käyttäjäryhmä, jolla olisi rajattu ja erikseen päätettävissä oleva pääsy asiakastietojärjestelmässä oleviin tulorekisteritietoihin.

5. Muuta lausuttavaa?

Esitysluonnoksen mukaan lakimuutokset tulisivat voimaan 1.11.2026. Helsinki näkee, että valmistelun ja voimaantulon aikataulua tulisi nopeuttaa.

Lain toimeenpanolle, tietojen luovuttamisen valmistelulle sekä tietoyhteyksien ja datapakettien luomiselle Tulorekisteriyksiköltä KEHA-keskuksen kautta kunnille tulee jättää riittävästi aikaa. Ehdotetulla aikataululla on epätodennäköistä, että kunnat pääsisivät hyödyntämään tietoja vuoden 2027 alusta, mikä olisi ongelmallista työvoimaviranomaisten toiminnan vuosisuunnittelun kannalta. Jos lain voimaantuloa aikaistettaisiin kahdella kuukaudella, olisivat tiedot todennäköisesti hyödynnettävissä jo heti vuoden 2027 alusta lähtien.

Työvoimapalveluiden järjestämisessä tulee nojautua jatkossa viranomaisten jo hallussa olevien tietojen käsittelyyn ja luovuttamiseen. Tulorekisteritietojen tiedonsaantioikeuden laajentaminen on hyvä ensimmäinen askel, minkä jälkeen on ryhdyttävä lainvalmisteluun myös muiden olemassa olevien rekisteritietojen (esim. tutkintorekisteri) tiedonsaantioikeuden laajentamisesta.

Samalla tulorekisteritietojen tiedonsaantioikeutta tulee laajentaa myös muihin kuntien järjestämiin työllisyyttä edistäviin palveluihin, kuten esimerkiksi koulutuspalveluihin. Joulukuussa 2025 julkaistujen opetus- ja kulttuuriministeriön ammatillisen koulutuksen kehittämisen linjausten mukaan ammatillisen koulutuksen suorittaneiden työllistymistä parannetaan kohdistamalla tarjontaa työvoimatarpeen mukaisesti. Koulutustarjonnan tuloksellisen suuntaamiseen tueksi tarvitaan varmaa tietoa koulutuksessa olleiden sijoittumisesta koulutuksien jälkeen samalla tavalla kuin työvoimapalveluidenkin osalta.

Salminen Kaarina

Helsingin kaupunki - Kaupunginhallitus 12.2.2026 § 114